

mamuez :

barrenet 13. ikastunitatea

2. maila

ikaslearena

EGILEAK

Proiektuaren arduraduna: **Juxto Egaña** (HABEko Hizkuntzaren Didaktika arduraduna)
Koordinatzaile didaktikoak: **Begoña Martinez** (HABEko teknikaria)
Sabin Zabala (HABEko teknikaria)
Partehartzaileak: **Jone Aboitiz** (AEK)
Errealizazio didaktikoa: **Xabier Elortza** (HABEko teknikaria)
Alex Mungia (HABEko teknikaria)
Agurtzane Maiz (HABEko teknikaria)

© HABE 2003

HABE erakundeak eskerrak ematen dizkio Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundeari (AEK) materialgintza-proiektu honetan parte hartzerakoan agertu duen borondateagatik.

Halaber, esker ona luzatu nahi die euskalduntze-alfabetatze gintzan diharduten euskaltegi guztiei, beren esperientzia eta ekarpena baliagarri izan direlako.

Diseinua, maketazioa eta marrazkiak: **Josetxo Sastre, Igor Astigarraga eta Iñaki Gozalo**

Gure esker ona ondoren aipatzen direnei, hainbat material eta ideia hartzeko baimena eman digutelako:

Aizu! aldizkaria. *Psikofonia edo airean dauden ahots misterioitsuak*. 1987ko udako ale berezia. 59-60. zkiak.

Aizu! aldizkaria. *Otxaten gau bat*. Elena Ortiz de Urbina. 234. zenb.

Aizu! aldizkaria. *Ondarruko barnetegian mamu bat dute*. 119. zenb.

ETB. Sorginen laratza. *X espedienteak*. 2000. urteko urritik aurrera.

mamuez :

barrenet 13. ikastunitatea

2. maila

Helduen Euskalduntzearen Oinarrizko Kurrikulua

ikaslearena

AURKIBIDEA

1. Sarrera

1. Lan-egitasmoa	6
2. Ikastunitatearen ibilbidea	7

2. Atazak

A. Ataza: Psikofonia edo airean dauden ahots misterioitsuak	8
B. Ataza: Mamurik ba ote dago?	15
C. Ataza: Trebiñoko herri madarikatua	24
D. Ataza: Otxateri buruzko ipuinak	33
E. Ataza: Goazen Otxatera!	38

3. Material osagarria

F. Ataza: Ouija	42

4. Autoebaluazio-orria

44

5. Eranskinak

1. Argudio-fitxak	46
2. Gertaera-fitxak	47
3. Proposamen-fitxak	48

1.

LAN-EGITASMOA

Ikastunitate honetan, mamuez hitz egingo dugu. Zuk zeuk zer uste duzu: mundu honetan bakarrik gaudela, edo izpirituak gure ondoan bizi direla, toki guztietan, gu inguratzen, gu zirikatzen...?

Hasteko, erreportaje batzuk aztertu —erreportaje idatzi bat eta bideo-erreportaje bat—, eta mamuez eta psikofoniez zertxobait gehiago jakingo dugu. Informazio horretaz zure iritzia eman eta besteenak entzuteko aukera izango duzu. Horrez gain, bideoan ikusiko dituzun argazki misteriotsu batzuk ere interpretatu beharko dituzu, ikaskideekin batera. Zarata misteriotsu bat ere entzun eta interpretatuko duzu. Horretarako, hipotesiak sortu beharko dituzu. Bitxikeriek ere bere lekutxoak izango dute, baten batek zer kontatua baldin badu, behintzat.

Horrekin guztiarekin nahikoa ez baduzu, paperaren aurrean jarri, eta gai honi buruzko ipuin txiki bat idatziko duzu.

Era berean, gai honen gaineko testuek dauzkaten ziurtasun-mailak aztertuko ditugu albisteak eta bitxikeriak kontatuz —bai idatziz, bai ahoz—, loturak landuko ditugu, hainbat estrategia ere bai...

Hori bai, emozio larregirik nahi ez baduzu...

2. IKASTUNITATEAREN IBILBIDEA

1. SARRERA

- Ikastunitatearen, helburuen eta lan-egitasmoen aurkezpena (6. or.)

A. PSIKOFONIA EDO AIREAN DAUDEN AHOTS MISTERIOTSUAK

- Psikofonia hitzari buruzko definizioak asmatu, eta artikulatu batean dagoenarekin konparatu
- Psikofoniei buruzko artikuluan tarteko izenburuak kokatu
- Artikulutik ideia garrantzitsuenak atera, eta elkarri kontatu (erdi bana)
- Testuan ziurtasun-maila aztertu
- Argudiatzeko baliabideak aztertu
- Testuan esandakoen gaineko argudioak garatu, eta besteei azaldu
- Azken paragrafoaren antzeko bat sortu (8. or.)

IRAK. / MINTZ.

B. MAMURIK BA OTE DAGO?

- Galdera baten erantzuna aurreikusi / hipotesia baieztatu
- Bideo-erreportajea ikusi, eta galderari erantzun / mamuen argazkiak deskribatu, eta bideoan egiten den deskripzioarekin konparatu
- Hipotesiak egiteko esakuneak aztertu
- Zarata bat interpretatu / hipotesiak baieztatu
- Bideoan kontatu diguten gertaera bi zatitan eman, eta elkarri kontatu
- Ziurtasun-maila aztertu, eta praktikan jarri, berri motzak kontatuz
- -(e)la partikularen erabilera aztertu
- Adierazpen batzuei buruzko iritzia eman (15. or.)

ENTZ. / MINTZ.

OSAGARRIA

F. OUIJA

- Bideoa ikusi aurretik gaiari buruz daukazuen datuak bildu
- Bideo-erreportajea ikusi, eta aurrekoa egiteak lagundu dizuen ala ez esan

AUTOEBALUAZIO-ORRIA

(44. or.)

E. GOAZEN OTXATERA!

- Testua irakurri, Otxateko bidea markatu mapa batean
- Elkarrizketa entzun, eta galderari erantzun
- Ikasgelako norbaiti zerbait egitea proposatu
- Lokailuak eta esakuneak zerrendatu, eta elkarrizketan agertzen direnak markatu
- Izenordain mugagabeak landu
- Otxatera joateko plana eztabaidatu (38. or.)

ENTZ. / MINTZ.

D. OTXATERI BURUZKO IPUINAK

- Irakurri behar duzuen ipuinaren izenburua asmatu
- Irakurri aurretik komikia ordenatu
- Ipuina irakurri, komikiaren ordena egiaztatzeko
- Ideiak testuan azpimarratu
- Loturak bere lekuan kokatu, eta erreferenteak aztertu
- Ipuina idazteko, asmatu izenburua, hasierako formulak eta bukaerakoak
- Izenburua aukeratu, eta ideiak bildu
- Ipuina idatzi
- Ipuinen balorazioak egin, galderari erantzunez
- Ipuin-lehiaketa antolatu (33. or.)

IRAK. / IDAZ.

C. TREBIÑOKO HERRI MADARIKATUA

- Otxateri buruzko aurreko ezagutza baliatu
- Bideo-erreportajea ikusi, eta galdera bana pentsatu, ondokoari egiteko
- Ziurtasun-maila desberdinak kontuan hartuta, berri motzak idatzi
- Egoera eman, eta gertakariak besteei kontatu
- Denborazkoak transkripzioan azpimarratu / hutsuneak bete
- Entzundako gertaera paranormalak azaldu (24. or.)

ENTZ. / MINTZ.

ATAZA: PSIKOFONIA EDO AIREAN DAUDEN AHOTS MISTERIOTSUAK

Lehenengo ataza honetan, Aizu! aldizkarian argitaratutako erreportaje bat duzu aztergai. Bertan, hildakoen mundutik datozkigun zaraten kontua aztertzen da. Zuk, alde batetik, testu idatziak ulertzeko estrategiak garatuko dituzu, testutik informazioa atereaz. Bestetik, gai honen inguruko argudio batzuk prestatuko dituzu zure ikaskideei ahoz azaltzeko.

- Hirunaka, saia zaitzete psikofonia hitzaren definizioa ematen. Hitz hau inoiz entzun ez baduzue ere, zerbait asmatuko duzue, ezta?

Handwritten notes area with horizontal dashed lines for writing.

- Erreportajearen lehenengo lerroaldea irakurri, eta erabaki zuen definizioak eta testuko ideiak bat datozen ala ez. Zein hurbildu dira gehien?

PSIKOFONIA EDO AIREAN DAUDEN AHOTS MISTERIOTSUAK

Inguratzen gaituen airean ohiko kutsadura eta zarata ez ezik, zerbait gehiago ere ba omen dago; psikofoniak, esate baterako. Ahots ezezagunak eta ulergaitzak, nondik datozen ere ez dakigunak, horra hor psikofoniak. Bide batez, esan dezagun berauen inguruan aritzen den zientziari ere psikofonia deitzen zaiola. Hala ere, psikofoniak egitea edonoren esku omen dago, edonork grabatu omen ditzake, baita geroago deszifratzen saiatu ere.

- Orain erreportaje osoa irakurri, eta tarteko izenburuak dagokien lekuan kokatu. Horretarako, ez da beharrezkoa dena zehatz-mehatz ulertzea, nahikoa da gainetik irakurtzea. Hona hemen falta diren tarteko izenburuak (testua irakasleak emango dizu):

TARTEKO IZENBURUAK	
	Pakete kuantiko mugikorra
	Euskarazko hitzak Bartzelonan
	Nondik datoz ahots horiek?
	Ahots berbera hil ostean ere
	Ardo botilaren adibidea
	Psikofoniaren bidez etorkizuna ezagutu

- Erraza, ezta? Orain, taldeka, azaldu besteei nola egin duzuen ariketa. Horretarako, galdera hauei erantzun:

- Laburtu bakoitzak ulertu duena, orokorrean geratu zaizuen ideia.
- Erreportajea idatzi duenak sinesten al du idatzi duen guztia? Zer uste duzu eta zergatik?
- Uste al duzu erreportajeak psikofonie buruz zerbait argitzen duela? Zergatik?
-

- Gero, bi taldetan jarri, eta talde bakoitzak testu-erdia jasoko du irakaslearen eskutik. Bakoitzak bere testu-zatia irakurri, eta besteei kontatu. Horretarako, taldean erabaki zer eta nola kontatuko duzuen.

- Prest duzuenean, irakasleari azaldu, eta berarekin zuzendu. Ondoren, beste taldeko partaide batekin jarri, binaka, eta irakurritakoa elkarri kontatu.
- Batak bestearen zatia entzun ondoren, bildu berriro lehengo taldeetan, eta zuek kontatu duzuenari buruzko bost galdera prestatu, besteei egiteko, ea ondo ulertu duten eta adi egon diren jakitearren!

- “Psikofonia edo airean dauden ahots misterioitsuak” erreportajea irakurri ondoren, zer iruditzen zaizu: idatzi duenak kontu horren gaineko erabateko ziurtasuna duela, ala ez dagoela batere ziur? Zergatik uste duzu hori?

Handwritten area with horizontal dotted lines for writing.

Nola? Ez duzula argi ikusten? Ea, bada, hartu boligrafoa eta testua, eta azpimarratu ziurtasun eza adierazten duten formak, hau da, “omen”, “bide” eta horrelakoak.

- Orain, testu-zati hauek beste modu batean idatzi, ematen zaizun forma erabiliz:

1. Inguratzen gaituen airean ohiko kutsadura eta zarata ez ezik, zerbait gehiago ere ba **omen** dago.

Antza denez, _____

2. Psikofoniak egitea edonoren esku **omen** dago.

Badirudi _____-(e)la.

3. Grabatzeko zein entzuteko, kalitate oneko gailu elektronikoak erabiltzea gomendatzen bada ere, **badirudi** askotan kasete arruntak erabilia ere egin daitezkeela.

_____, _____
_____ omen _____.

4. Gai honetako adituen ustez, inoiz inork esandako hitzak dira psikofoniak.

_____ -en arabera, _____
_____.

5. Teoria honen arabera, hitz egitean-eta bibrazio bat sortzen da...

_____ diotenez, _____...

6. Dirudienez, hiltzen garenean, arima ez da erabat desagertzen...

Antza, _____

7. Bestaldetik, antza denez, bat-bateko heriotza suertatzen denean, pakete kuantikoa handiagoa da.

_____, dirudienez, _____

8. ...dimentsiorik gabeko eremu horretan antzekoa suertatzen bide da.....

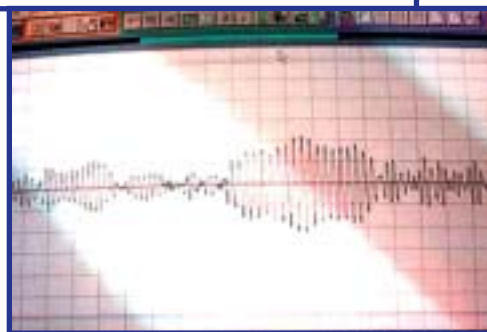
..... omen

9. Gainera, bizitzakoa eta hil ostekoa ahots berbera ei da.

_____ bide _____

10. Badago orain dela 500 urte-edo hainbat lagun bahiturik egon ziren kobazulo bat; diotenez, bertara joanez gero eta asko kontzentratu ondoren, oraindik ere posible da bahitu haien oihuak eta negarrak entzutea.

_____ -en arabera, _____

- Ea gai zareten esateko zeintzuk diren multzo horretan soberan dauden argudiatzeko hiru formak!

☐ iritzi	☐ gainera	☐ barre egin
☐ bait-	☐ esan	☐ zera pentsatzen dut...
☐ horregatik	☐ dena den	☐ adibidez
☐ bat nator ...-rekin	☐ sukaldaritzaz	☐ horrez gain
☐ landareak	☐ beraz	☐ erantzun
☐ nire ustez	☐ egia da...	☐ uste
☐ hau dela eta	☐ horren ondorioz...	☐ hala ere
☐ esate baterako	☐ -(e)lako	
☐ ez dugu ahaztu behar...	☐ nire ustean	

- Orain, binaka, ondorengo egoera irakurri, eta alde batera edo bestera egiteko argudioren bat prestatu, labur. Gero, bi edo hiru taldetan batu, eta prestatutakoa azaldu, honako galdera hauei erantzunez:

- Ondo defendatu al dute haien tesia? Zergatik?
- Erabili al dituzte goiko forma horietako batzuk? Eta baliagarria izan daitekeen besteren bat erabili al dute? Zein?
- Zein aholku emango zenieke hobeto egiteko?
-

EGOERA:

Euskaltegian zerbait harrigarria gertatu zen aurreko astean. Antza denez, irakasle bat bakarrik geratu zen gaueko 10:00etan pasilloa garbitzeko asmoz, eta, halako batean, zarata batzuk entzun zituen gela batean. Gelan ez zen argirik ikusten. Bertan sartu, argia piztu, eta plater bat ikusi zuen bere aurpegiaren aurrean, baten batek bota izan balio bezala. Burua makurtu, eta platera atearen markoan apurtu zen. Guztiz beldurtuta geratu zen irakaslea, han ez baitzegoen inor eta ez baitzegoen leihorik, handik inor ateratzeko. Hurrengo egunean gertaera kontatu, eta berehala egin zituzten bi talde: han mamuren bat dagoela pentsatzen dutenak, alde batetik, eta beste azalpen baten bila dabiltzanak, bestetik (txantxa bat izan zela, edo irakaslea erdi-lo zegoela...). Eta zuek zein aldetan jarriko zarete?

- “Psikofonia edo airean dauden ahots misterioitsuak” erreportajeari buruzko informazioa lortu duzu. Orain zure iritzia emateko ordua ailegatu da.

Zer iruditu zaizu erreportajearen kontatu digutena? Horrelako kontuetan sinesten al duzu? Ea bada, bi talde egingo ditugu:

1. taldean: horrelako kontuak sinesgarriak iruditzen bazaizkizu

2. taldean: horrelako kontuak gezur hutsak direla iruditzen bazaizku

- Zuen iritzia defendatzeko argudio batzuk izango dituzue argudio-fitxetan (1. eranskina). Taldean adierazi ea argudioak ondo ulertzen diren; bakoitzak bana hartu, eta kontatu. Ados?
- Bukatzeko, testuan dagoen azken lerroaldea berriro irakurriko dugu.

AZKEN LERROALDEA

Amaitzeko, berriro ere lehen esandakoa gogoratu nahi dugu; hots, edonoren esku dagoela psikofoniak grabatzea. Horretarako, honako tresna hauek behar ditugu: ahalik eta kaseterik onena eta erabili gabeko zinta. Azken hau garrantzitsua da, zeren eta, zinta aurreko batean erabili bada, gerta baitaiteke aldeztatik grabatutakoa eta psikofoniakoa elkarrekin nahastea. Lekuak ere aproposa izan behar du; onenak eliza zaharrak eta, batez ere, kanposantuak izaten dira bi arrazoigatik: bata, isiltasun handia egon ohi delako horrelako tokietan; bestea, hildakoek askatu duten pakete kuantikoa inon baino gertuago dagoelako eta, beraz, leku errazena baita ahots misterioitsu horiek grabatzeko. Gainera, kanposantu handiak badira, edota bertan jendea ehorzten jarraitzen bada, pakete kuantikoen kopurua handia izango da, ezinbestean.

- Konturatu zara zerbait egiteko argibideak eta aholkuak ematen direla hor, ezta? Zer egiteko dira?

- Ea, bada, orain zuk gai honekin lotutako beste zerbaiteko aholkuak emango dituzu idatziz, testu horretan ematen den ereduari jarraituz. Adibidez: zer egin behar da mamuak ikusi ahal izateko?, zer egin behar da, behin psikofoniak grabatuta, lasai entzuteko?, zer egin behar da etorkizuna ikusi ahal izateko?

ANTZEKO TESTU BAT EGITEKO EREDUA

_____ edonoren
 esku dago _____ -tzea. Horretarako, honako tresna hauek behar
 ditugu: _____ eta _____. Azken hau garrant-
 zitsua da, zeren eta, _____,
 _____. Lekuak ere _____
 _____ izan behar du; onenak _____ eta,
 batez ere, _____ izaten dira bi arrazoigatik: bata,
 _____ egon ohi delako horrelako tokietan; bestea,

 _____ eta, beraz, leku errazena _____
 _____-tzeke. Gainera, _____
 badira, edota _____ jarraitzen bada,
 _____,
 ezinbestean.

ATAZA: MAMURIK BA OTE DAGO?

1

2000. urteko urrian X espedientei buruzko saioa ematen hasi ziren ETBn, Sorginen Laratzean, hain zuzen ere. Maider Egües kazetariak kasu ulertezin edo “paranormalen” bat kontatzen zigun astero-astero, adituen laguntzaz.

Mamuei ateratako argazkiak ikusi, eta grabatutako zarata batzuk entzungo ditugu, ikusten edo entzuten dugunaren inguruan hipotesi batzuk eratuz.

- Hasteko, taldeka jarri, eta aurreikusi zein den Maider Egüesek saioaren hasieran Euzkitzeri egiten dion galderaren erantzuna: **“Zuk inoiz, Xabier, ikusi al duzu mamu bat?”**. Ondorengo hiru erantzunetatik, adierazi zein den, zuen ustez, Euskitzek emandakoa.

1.

“Ba... egia esan, gaztetan; *espiritismoa* egitera joan ginen etxe zahar batera, eta bai, han mamu bat ikusi genuen; oso beldurgarria, gainera. Baina inork ez digu sinesten kontatzen dugunean, eta, agian, hobe da horrela izatea”.

2.

“ Nik txikitik amets egiten nuen mamuekin. Eta oso gaizki pasatzen nuen, gainera. Pentsa, amaren ondoan sartu behar izaten nuen ohean... Baina ez, ikusi, ikusi... —dakidala, behintzat—, ez dut mamurik ikusi”.

3.

“ Behin batean, pentsatu nuen mamu bat ikusi nuela, baina... uste dut amesgaizto baten ondorio zuzena izan zela; ez dakit... Hori bai, ikusi ez dakit ikusi dudana, baina entzun bai; baserrian mamuek zarata izugarriak ateratzen dituzte”.

- Aukeratu al duzue Xabierren erantzuna? Zergatik uste duzue hori izango dela eta ez beste bietako bat?
- Orain, 1. bideo-pasartea ikusi, egindako aukera zuzena izan den ikusteko.
- Zer iruditu zaizue?
- Eta zuek? Ikusi al duzue inoiz mamuren bat? Labur-labur erantzun.

- Gero, 2. bideo-pasartea ikusiko dugu, eta ondoko galdera hauek izango ditugu hizketa-gai:

- Zerk harritu zaitu gehien? Zergatik?
- Bideoan esaten denaren arabera, zer gertatzen da norbaitek mamu bat ikusi duela esaten duenean?
- Mamuak ikusi edo haiekin hitz egin izan duen jendeak lagunei-eta kontaktzen al die gertatutakoa?
- Zer esan dute: fantasmek kalte egiten dutela, ala ez dutela egiten?
- Zertarako dira negatibo infragorriak?
- Zein da fantasmak harrapatzeko tokirik aproposena?
- Nor da Carlos Gil?
- Zertara joan zen Carlos Gil Polloeko hilerrira? Zer lortu zuen?

- Bi talde egin, eta talde bakoitzak argazki bana hartu:

A taldekoek 1. argazkia

B taldekoek 2. argazkia

- A taldekoek entzun duzue zuen argazkiari egindako sarreratxoa arestiko bideo-pasartearen bukaeran. B taldekoek, berriz, aurrerago Mainerrek zuek daukizuen argazkiari egingo dion sarrera irakurriko duzue.

MAIDERREN SARRERATXOA

“Beno, hori da lehenengo argazki misterioitsua, baina badago bigarren bat. Bigarren argazki hau ere Polloen egin zuen Carlosek, lehenengo argazkia egin zuen tokitik metro batzuetara, beste zonalde batean, eta esan behar da bigarren espektro edo mamu hau zegoen tokitik bera zegoen tokiraino, hau da, Carlos zegoen tokiraino, ehun bat metro zeudela gutxi gorabehera. Orain ikusten ari garen toki horretatik, hain zuzen, posizio horretatik atera zuen Carlosek argazkia. Beraz, guk kamera toki berean jarri genuen. Hori gaur egungo irudi bat da, orain dela bi aste hartutako irudia, eta orain ikusiko dugu Carlosek egin zuen argazkia. Horixe da. Hau ere infragorriekin egindako argazkia da, horregatik dauka tonu hori, eta hor, hor zerbait arraroa dago”.

- Behin taldetan jarrita, bakoitzak bere argazkia hartu, eta denon artean argazkia deskribatu, hau da, esan hor zer ikusten duzuen. Ondoren, binaka jarri (talde bakoitzeko bana), eta elkarri deskribatu argazkiok.
- Bukatzeko, argazki horiei dagozkien bideo-pasarteak ikusi, esandakoak entzuteko eta zuek egindako deskripzioekin konparatzeko.

2

- Kinielatxo bat egingo dugu segidan. Horretarako, adierazi laukiko zein esakunek balio duen hipotesiak egiteko, eta zeinek ez.

2- hipotesiak egiteko balio du, baina ez dute erreportajearen erabili.

1- hipotesiak egiteko balio du, eta erreportajearen erabili dute.

X- ez du balio hipotesiak egiteko.

	1	X	2
1. Badirudi pertsona bat bi bururekin, edo bi gorputz elkarrekin, eta, gero, buruak desberdintzen direla	☐	☐	☐
2. Ez zaizue iruditzen hor pertsona bat dagoela?	☐	☐	☐
3. Nire ustez, hori ezin da garezur bat izan	☐	☐	☐
4. Bi pertsona daude. Nire ustez, edadetuak dira, zaharrak	☐	☐	☐
5. Ez horixe!	☐	☐	☐
6. Gorputzak bata bestearen aurrean baleude bezala	☐	☐	☐
7. Horko hori gorputz bat izan daiteke	☐	☐	☐
8. Hori ez da buru bat. Argi eta garbi ikusten da belar-multzo bat dela	☐	☐	☐
9. Beste itzal horrek burezur-forma daukala ematen du	☐	☐	☐
10. Hor ikusten diren bi itzal beltz horiek izango al lirateke?	☐	☐	☐
11. Ez nago batere ados	☐	☐	☐
12. Hori pertsona bat izan daiteke, ezta?	☐	☐	☐

- Ba al dago hipotesiak egiteko esakune gehiago? Ea denon artean zerrenda luzeago bat osatzen duzuen!
- Zein iritzi duzu lau bideo-pasarte horietako adierazpenei buruz?
- Bukatzeko, argazki-lehiaketa bat antola dezakezue. Euskaltegiko pasilloan argazkiak jarri, eta asmatzen duenari oparitxo bat eman.
- Jarraitzeko, bideo-pasarte berri bat ikusiko dugu. Bertan heriotzaren osteko bizitzaz arituko zaizkigu Sorginen Laratzekoak.
- Irakurri Carlos Gil adituaren adierazpenak.

Carlos Gilek egindako adierazpenak

“Nire ustez, heriotzaren ondoren bizitza dago. Erabat ziur nago. Nik uste dut, erlijioa alde bate-ra utzita, bizitzak ez lukeela zentzu handirik edukiko familia pobre batean jaiotako pertsona batentzat, gosea pasatzen duenarentzat edo hala moduz hiltzen denarentzat. Zer zentzu dauka bizitzak horrelako pertsona batentzat? Ba, jaio ez balitz, hobe. Zerbait egon behar da, argi eta garbi, txanponaren beste aldea, ez dakit, bidegabekeriak, injustiziak eta mundu honetan bizi izandakoak justifikatuko dituena. Ni guztiz ziur nago. Luzea da orain eta hemen azaltzeko, baina ziur nago beste bizitza bat dagoela heriotzaren ondoren. Erabat ziur.”

- Orain, irakur ezazu Mainerrek Xabierri, hori entzun ondoren, egiten dion galdera, eta erantzuna zein izan daitekeen erabaki, taldeka.

“Zuk, Xabier, sinesten duzu heriotzaren osteko bizitzan, edo gustatuko litzaizuke bizirik irautea fantasma itxuran edo espektro baten forman?”

1.

“Nik ez dut uste heriotzaren ondoren ezer dagoenik, baina, egongo balitz, segur aski horrelako zerbait izango litzateke, bai. Eta gustura ibiliko nintzateke gainera, hor zehar, atzera eta aurrera...”

2.

“Ba, guztiz logikoak iruditzen zaizkit Carlosek eman dituen arrazoiak; beraz, bai, uste dut heriotzaren osteko bizitza egon badagoela. Hala ere, ez dakit, ez nuke nahi mamu-itxuran irautea...”

3.

“Nik ez dakit gero zer izango den, baina, balitz ere, nik bestelako zerbait imajinatu nahi nuke...”

- Ikusi bideo-pasartea, taldeetan zuzen ibili zareten ikusteko eta gai honi buruzko kontu gehiago jakiteko!

- Aurrera egingo dugu, eta hurrengo bideo-pasartea ikusiko dugu. Bertan, Carlos Gili gertatutako zerbait kontatzen digute. Ondoren, erantzun hurrengo galderai:

GALDERAK

- Zer egiteko ohitura du Carlosek?
- Zer eskatu zion Mainerrek?
- Zer erantzun zion Carlosek?
- Zer ikusten da psikofonia honen bitartez? Beste gauza batzuen artean, zer egiten dakite izpirituek?
- Non grabatu zuen psikofonia hau?
- Zergatik grabatu zuen hor?
- Norekin joan zen grabazioa egitera?
- Han zegoela, zer ikusi zuen? Zer egiten ari ziren lagun horiek?
- Berak entzun al zuen zerbait?
- Etxean grabazioa jarri eta...

- Entzun bideo-pasartearen bukaerako psikofonia, eta esan ea zerbait ulertu duzuen. Ezer ulertu ez baduzue ere, hipotesiren bat sortu, bi datu hauei erreparatuta:
 - irainen bat entzuten da
 - bikote gazte bati (edo bi haietako bati) zuzenduta dago iraina
- Hurrengo bideo-pasartean, Carlos Gilek hots hori nola interpretatzen duen azalduko digu.
 - Zuzen ibili al zarete? Ez? Zertan asmatu duzue?
- Orain, binaka, gertaera horren eskema izango duzue bi zatitan. Bakoitzak A edo B gertaera-fitxa hartu (2. eranskina), eta, lehendabizi, bertan agertzen den eskema ordenatu.
- Ondoren, bakoitzak bere zatia kontatuko dio besteari.
- Bukatzeko, egindako lana baloratzeko, erantzun ondorengo galderari:
 - Uste duzu zure ikaskideak ondo ordenatu duela kontakizuna?
 - Zerbait aldatuko zenuke?
 - Zuk askotan begiratu diozu paperari?
 - Abiadura nolakoa izan da? Motela? Azkarregia?
 - Uste duzu bideoa ikusi ez duen batek zati hori ulertuko lukeela? (Entzundakoa baloratu)
- Hemen dituzu entzundakoaren transkripzio-zati batzuk. Irakur itzazu, eta jarraian dituzun galderari erantzun:

.....

MAIDER: Ez. Carlos guztiz konbentzituta dago gauza hauek existitzen direla, gu ez gaudela bakarrik mundu honetan, eta, gainera, ziur dago ere bai bizitzaren ostean, heriotzaren ostean, barkatu, beste bizitza-mota bat dagoela. Carlosek erreflexio-mota hau egiten du bizitzaren osteko bizitza horri buruz.

CARLOS: Nire ustez, heriotzaren ondoren bizitza dago. Erabat ziur nago. Nik uste dut erlijioa alde batera utzita bizitzak ez lukeela zentzu handirik edukiko familia pobre batean jaiotako pertsona batentzat, gosea pasatzen duenarentzat edo hala moduz hiltzen denarentzat.

Zer zentzu dauka bizitzak horrelako pertsona batentzat? Ba, jaio ez balitz hobe. Zerbait egon behar da, argi eta garbi, txanponaren beste aldea, ez dakit, bidegabeke-riak, injustiziak eta mundu honetan bizi izandakoak justifikatuko dituen. Ni guztiz ziur nago. Luzea da orain eta hemen azaltzeko, baina ziur nago beste bizitza bat dagoela heriotzaren ondoren. Erabat ziur.

.....

MAIDER: Beno, berriz ere entzun dugu. Beno, nik esango dizuet, bueno, Carlosek, behintzat, hala uste du, psikofonia horretan entzuten den hitza edo iraina “puta” omen da, eta izpiritu horrek esan zuena hori zen; eta Carlosek uste du, ba, bikote hartako neskari zuzenduta zihoala irain hori. Antza, izpirituak ba omen zekien neska hori ez zela fidela bere mutilarekin, eta, ba, irain hori bota zion. Zer iruditzen zaizu istorio hori?

XABIER: Fantasma lotsagabe galanta zela.

MAIDER: Ba, bai. Eskerrak mutilak ez ziola entzun edo neskak berak ez zuela entzun ze... en fin. Argazkiak ikusi, eta psikofonia hau entzun, eta gero, ba, badirudi, Carlosen ustez, behintzat, ba, mundu honetan ez gaudela bakarrik. Carlos, behintzat, konbentzituta dago, gizakiaren munduaz gain, beste mundu inteligente bat badagoela ere bai...

GALDERAK:

- 1.- Lagun horietako zein dago kontatzen duenaz ziur, erabat ziur?
- 2.- Eta zein ez dago oso ziur edo batere ziur?
- 3.- Zertan oinarritu zara, aurreko bi galderei erantzuteko? Testuan azpimarratu ziurtasuna edota ziurtasunik eza adierazten dituzten formak.

- Orain, binaka, berri bitxi bat aukeratu, eta gainontzekoei kontatu. Horretarako, bietako batek ziurtasun osoz kontatu behar du eta besteak, ordea, ziurtasunik gabe (albiste bera). Kontatzen duzuen bitartean, besteek hurrengo orrialdeko galderei erantzungo diete, eta, gero, denon artean hitz egin horretaz.

Berriak ideiak baino ez dira. Beste datu batzuk ere asma ditzakezue: non gertatu zen, zenbat urte zituen batek, nor ikusi zuen, noiz gertatu zen...

BERRI BITXIAK

<p>1. Emakume batek bere alaba hil zuen labankadaz, deabrua barruan zuelakoan. Benetan izango ote zuen zerbait barruan?</p>	<p>2. Gipuzkoako baserri batean gizon bat hil zen gaixotasun mingarri baten ondorioz. Hil zenean leihoa itxita zegoen, eta bere izpiritua kristalean harrapatuta gertatu zen. Jende askok ikusi du. Egia ote?</p>	<p>3. Ume bat mendian galdu, eta artzain batek etxera bueltatzen lagundu zion. Bueltan, etxean jakin zuten artzain hori duela urte batzuk hil zela mendi hartan bertan. Zer gertatu ote zen benetan?</p>
<p>4. Etxe bat salgai jarri dute bertan altzariak eta mugitu egiten zirelako. Kanposantu baten gainean eraiki zuten. Horregatik izango ote da?</p>	<p>5. Gasteizko Ogasun Sailaren egoitzan ez dute topatzen gaueko txanda egiteko langilerik, zaintzailerik. Ume baten mamua agertzen zaie bertakoei gauez, eta bihurrikeriak egiten pasatzen du gaua. Egia ote?</p>	<p>6. Euskaltegian kantuak entzuten dituzte gauez garbitzen geratzen direnek, mamuen kantuak, eta ez dago ez kaseterik eta ez ezer entxufatuta. Lehen taberna bat zegoen euskaltegia dagoen tokian.</p>

- Bikote bakoitzak prestatutakoa entzuten duzuen bitartean, galdera hauei erantzun:

GALDERAK

- Zeinek kontatu du ziurtasunez, eta zeinek ez?
- Nola jakin duzu? Zertan igarri duzu?
- Erabili al dituzte bideoan erabiltzen dituzten baliabideak? Eta gehiago? (tonua, abiadura, sustoren bat...)

- Aztertu bideo-transkripzioko zatitxo hau:

“Zain geratu zen minutu batzutan Carlos. Bat-batean, han bakar-bakarrik zegoela, bikote bat agertu zen. Bera zegoen tokitik pasioan zebiltzala,...”

Zer adierazten digu azpimarratuta dagoenak?

- Forma hori lantzeko ariketatxo bat egingo dugu orain. Ezagutzen al duzu “Operako mamua” filma? Ez? Beno, guk kontatuko dizugu film horren bertsio bat.

OPERA KO MAMUA

Opera-konpositore gizagaixo baten istorioa kontatzen da film horretan. Bere azken operak lapurtu egin dizkiote. Borroka batean zerbaitek su hartu, eta aurpegia erre-ta eta desitxuratuta atera da handik. Orduan, Parisko Operako sotoetan ezkutatu da.

Denbora pasatu da, eta, halako batean, opera-ableslari bat agertu da Parisko Operan: emakume eder bat; eta konpositorea liluratuta geratu da horren ahotsarekin. Emakume horrek abeslari famatua izan nahi du, eta konpositoreak lagundu egingo dio. Bitartean, operak lapurtu zizkionaren kontrako guztiak egiten ahaleginduko da.

Operan mamu bat dagoela pentsatzen dute denek.

- Argumentuarekin lotutako ondorengo esaldiak lotu.

1. Konpositorea Operan zegoela...

2. Konpositorea enpresariaren lagun batekin borrokan ari zela...

3. Aurpegia erreta, zer egin ez zekiela...

4. Behin, konpositorea sotoetan guztiz abailduta zegoela...

5. Halako batean, emakumea bere gelatik ateratzera zihoala...

6. Beste batean, "mamua" sotoan maskara kenduta zuela...

a. ...ahots eder bat entzun zuen: emakume batena zen.

b. ...emakumea sartu, eta izututa geratu zen.

c. ...zerbaitek sua hartu, eta konpositorea aurpegia guztiz desitxuratuta geratu zen.

d. ...Parisko Operako sotoetara joan zen, maskara bat jarrita.

e. ...enpresari lotsagabe bat bere etxean sartu, eta idatzitako azken operak lapurtu zizkion.

f. ..."mamua" agertu, eta ahotsa fintzen lagunduko ziola esan zion, famatu egiten lagunduko ziola.

- Gero, mamuei buruzko filmak zerrendatu. Binaka, film bat aukeratu, eta -(e)la forma erabiliz esaldiak egin. Besteek zein filmez ari zareten asmatu beharko dute.
- Bukatzeko, Carlos Gil adituaren adierazpen bati buruzko iritzia eman. Taldean zuen iritzia eman ondoren, pentsa ezazue nola azaldu horixe bera beste taldeari.

A taldea

"Nire ustez, heriotzaren ondoren bizitza dago. Erabat ziur nago. Nik uste dut erlijioa alde batera utzita bizitzak ez lukeela zentzu handirik edukiko familia pobre batean jaiotako pertsona batentzat, gosea pasatzen duenarentzat edo hala moduz hiltzen denarentzat. Zer zentzu dauka bizitzak horrelako pertsona batentzat? Ba, jaiotze balitz, hobe. Zerbait egon behar da, argi eta garbi, txanponaren beste aldea, ez dakit, bidegabekeriak, injustiziak eta mundu honetan izandakoak justifikatuko dituen. Ni guztiz ziur nago. Luzea da orain eta hemen azaltzeko, baina ziur nago beste bizitza bat dagoela heriotzaren ondoren. Erabat ziur."

B taldea

"Oro har, nik esango nuke psikofoniek zerbait adierazi nahi digutela, ez gaudela bakarrik, akaso. Baina, bizitza inteligenteari buruz hitz egiten dugunean, normalean gora begiratu eta urruneko galaxia batean pentsatzea da. Agian, psikofonia hauek esan nahi digutena da bizitza inteligente hori askoz hurbilago dugula, ez dugula gora begiratu behar, baizik eta hona, behera begiratu behar dugula. Agian, gugandik oso gertu daude, ikusi ezin baditugu ere."

ATAZA: TREBIÑOKO HERRI MADARIKATUA

Bideo-pasarte batean Lizarrako gazte batzuei Otxaten gertatutakoak entzungo ditugu. Gertaera horien kontaketa landuko dugu ataza honetan; lehenbizi, entzundakoaren arabera eskema bat ordenatuz eta, ondoren, batak besteari zati bana kontatuz.

- Zer dakizue Otxateri buruz?

- Non dago?
- Zergatik da ospetsua?
- Zer gertatu da han?
- Ba al dakizue han gertatutako pasadizoren bat?

...

A large, light orange rectangular area with horizontal dotted lines, intended for students to write their answers to the questions.

- Gauza gehiago ere aterako dira ataza hau egin bitartean. Dena den, elkarri kontatu batutako datuak.
- Mainer Egüesek Lizarrako gazte batzuei Otxaten gertatutako pasadizoak kontatuko dizkigu bideo-pasartean.
- Ikusi ondoren, entzundakoari buruzko galdera bat idatzi.

A large orange rectangular area with four horizontal dotted lines, intended for writing an answer to the question.

- Eman galdera zure eskuinaldekoari.
 - Bakoitzak galdera bana izango duzue esku artean, ezta? Gai al zarete erantzuna emateko?
 - Zalantzaren bat baldin baduzue, berriro ikusi bideo-pasartea.

- Jarraian, Otxateri buruzko hainbat datu emango dizkizugu. Zuk horietako datu bat hartu, eta albiste moduan eman: non zer gertatu den, noiz, nor(k), zergatik... Zure esku dago ziurtasunez kontatzea (benetan jakin edo horretan sinestuko bazenu bezala), edo ziurtasunik gabe (sinestuko ez bazenu bezala).

Izurriteak biztanle guztiak eraman zituen, denak hil ziren.

Psikofonia asko grabatu dituzte. Haietako batean ume baten ahotsa entzuten da, “itxi ate madarikatu hori” esanez.

Argi arraroak ikusi izan dituzte bertan.

Langraitzeko preso batek ihes egin, eta guardia zibila bertara joan zen, han zego-elakoan. Mamuak edo estralurtarrak ikusi, eta tiroka hasi ziren.

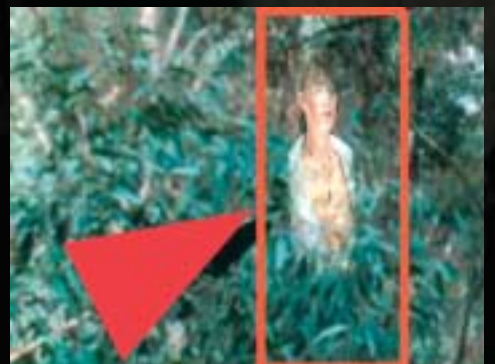
Bertako apaiza desagertu egin zen.

A large orange rectangular area with horizontal dashed lines for writing.

- Idatzi ondoren, jar itzazue albiste guztiak horman, eta denak irakurri. Ondoren, galdera hauei erantzun:

- Zeintzuk daude ziurtasunez idatzita? Zertan antzematen da?
- Zeintzuk daude ziurtasunik gabe idatzita? Zertan antzematen da?
- Zein izan da ziurtasunik eza adierazteko formarik erabiliena?
- Horrelako berrietan, zer da normalena —edo orokorrena, behintzat—: ziurtasuna adieraziz kontatzea, ala ziurtasunik gabe?
- Zuk nola idatzi duzu berria: ziurtasunez ala ziurtasunik gabe? Zergatik?

- Orain, binaka, Otxaten gertatzen ahal zaizkizuen gorabeherak zerrendatu:

- Eskuko telefonoa pilarik gabe geratu

- Argi arraroak ikusi

-

-

-

-

-

-

-

-

- Demagun zuen lagun batzuek Otxaten pasatu dutela asteburua. Egin duzuen zerrenda horretatik datuak atera, eta zuen lagun horiei gertatutakoen kontakizuna prestatu, gero ikaskideei kontatzeko.
- Ondoren, elkarri kontatu prestatu duzuenak. Beste ikaskideen kontakizunak entzuten dituzuen bitartean, adi egon, eta laukia bete.

Ikaslearen izena				
Zein dira kontakizunean dauden gertaera arraroak?				
Kontatu dituen gauzak harrigarriak izan dira? Zergatik?				
Sinesgarria da kontatu duena?				

- Honez gero, konturatuko zinen pasadizoak kontatzerakoan garrantzitsua dela denbora ondo adieraztea, ezta? Badaezpada ere, ariketatxo bat egingo dugu.

Ea, bada! Lehendabizi, begiratu ondorengo zerrendari. Gero, ikusi berriro lehengo bideo-pasarteak, eta azpimarratu bideoan agertzen diren formak.

. orain dela...
 . halako batean
 . -(e)la
 . orduko
 . ondoren
 . bat-batean.

. une hartan
 . bezain laster
 . -(e)nean
 . bihar
 . aurreko gauean
 . hurrengo egunean

. duela...
 . beranduago
 . bezain pronto
 . eta gero

- Jarraian, beste pasadizo bat irakurriko duzu, Ondarruko barnetegian gertatu zena.

ONDARRUKO BARNETEGIAN MAMU BAT DUTE...

...., badute beste gauza berezi bat ere: mamu bat daukate barnetegian: “Bai, gauez zarata ateratzen du, baina asteburuan bakarrik, orduan jende gutxi geratzen delako, edo bat bakarrik ateratzen da, eta, benetan, izu handia ematen du”.

Irakasleak adierazi duenez, aspalditik dago: “Bai, etxe hau antzina zaharren egoitza izan zen, eta hemen jende pilo bat hil da. Gainera, kanposantua ere oso hurbil dago. Eta ez pentsa, mamua gaiztoa da, oheak apurtzen ditu...”.

Guk esan genien ez genuela mamuengan sinesten, baina hona hemen jasotako erantzuna: “Zuek ez duzue sinesten ez zaudetelako hemen, baina hemen egongo bazinate, sinistuko zenukete...”.

- Hona hemen, barnetegi horretako irakasle bati gertatutakoa. Osa ezazu testua, azpian dituzun formak erabiliz.

HUTSUNEAK BETE

...nire lagun hau Ondarrin bertan geratu zen asteburuan, beste planik ez zeukala eta bertan geratuko zela, barnetegian. Berak bazekien bakarrik egongo zela, baina ez zitzaion axola izan.

Entzunda zeukan ___(1)___ urte batzuk mamu bat agertu zitzaiola baten bati, baina ez zuen horrelako konturik sinesten, eta lasai aski egin zuen lo ostiral gauean. Lo ___(2)___ kate zarata bat-edo entzun zuen, goiko pisuan. Ez zion garrantzirik eman.

___(3)___, ordea, goiko pisura igo eta bertako zorua urrututa zegoela konturatu zen. Hala ere, burutazioak zirela eta, segur aski, urradura haiek aurretik egindakoak izango zirela pentsatu zuen. Han goian ___(4)___, ___(5)___, zarata batzuk entzun zituen sukaldarian. Hara jaitsi, eta hara!, gosaria prest zeukan mahaian! Ze ondo! Poz-pozik geratu zen, sukaldariaren sorpresatxoa izango zelakoan.

Gosaldu ___(6)___, kalera ateratzea pentsatu zuen. Beraz, logelara igo eta ohea egin zuen. ___(7)___ dutxan sartu zen.

Gauzak hartzera ___(8)___, bere ohea egin gabe zegoela ikusi zuen. Oso arraroa iruditu zitzaion, ziur baitzegoen ___(9)___ minutu batzuk egin zuela. Dena den, ez zuen gehiegi pentsatu eta berriro egin zuen. Ohea egin ___(10)___, gauzak hartu eta kalera atera zen. Ez zuen gogoratzen atea giltzaz itxi zuela, baina bueno, giltza hartu, ireki eta bueltatxo bat ematera abiatu zen.

Pasioan ___(11)___ barnetegiko sukaldaria topatu zuen:

- Aupa! Aizu, mila esker gosaria prestatzeagatik, e?

- Gosaria? Nik emango dizut zuri gosaria! Zergatik itxi duzu atea giltzaz? Ezin izan dut ireki, eta, gainera, ez nekien bertan zeundetela! Eta zertan ibili zarete horrenbesteko zaratak ateratzeko? Sekulako iskanbila entzuten zen kanpotik!

zihoala

hurrengo egunean

zebilela

bat-batean

orain dela

zuela

zegoela

gero

zegoela

ondoren

bezain laster

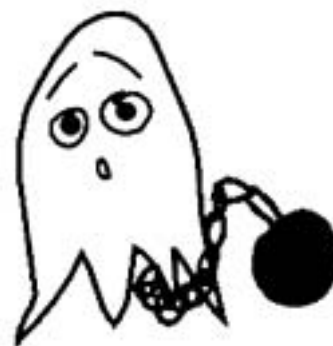
- Ikusi denon artean zein aukera egin duzuen eta zergatik.
- Pasadizo horiek “X-Files” amerikar telebista agertuko balira, FBIko protagonistek ez lukete adostasunik lortuko. Zergatik? Bada, batek gertaera paranormaletan sutsuki sinesten duelako eta bestek, berriz, beti azalpen zientifikoa bilatzen duelako.

- Taldeka, jar zaitezke azalpen zientifikoak ematen saiatzen den agentearen lekuan, eta ahalegindu Lizarrako gazteei gertatutakoak zientifikoki azaltzen:

- Eskuko telefonoa bateriarik gabe geratu (guztiz beteta zegoen, hara joan zirenean)
- Argazki-kamera seigarren argazkian errebobinatzen hasi bat-batean (36ko karretean zen)
- Linterna bat bizkar-zorroan gorde, eta hurrengo egunean pilak guztiz ugertuta agertu

A large orange rectangular area with horizontal dotted lines, intended for students to write their answers.

ATAZA: OTXATERI BURUZKO IPUINAK

Ataza honetan, Otxateko gertaera bati buruzko ipuin bat irakurriko duzue, Trebiñoko euskara-ikasle batek idatzitakoa. Ondoren, zuk beste ipuin bat idatzi beharko duzu.

1

- Baina, ipuina irakurri aurretik, ea gai zareten ipuinaren izenburua asmatzeko! Talde bakoitzak hiru izenburu pentsatu behar ditu.

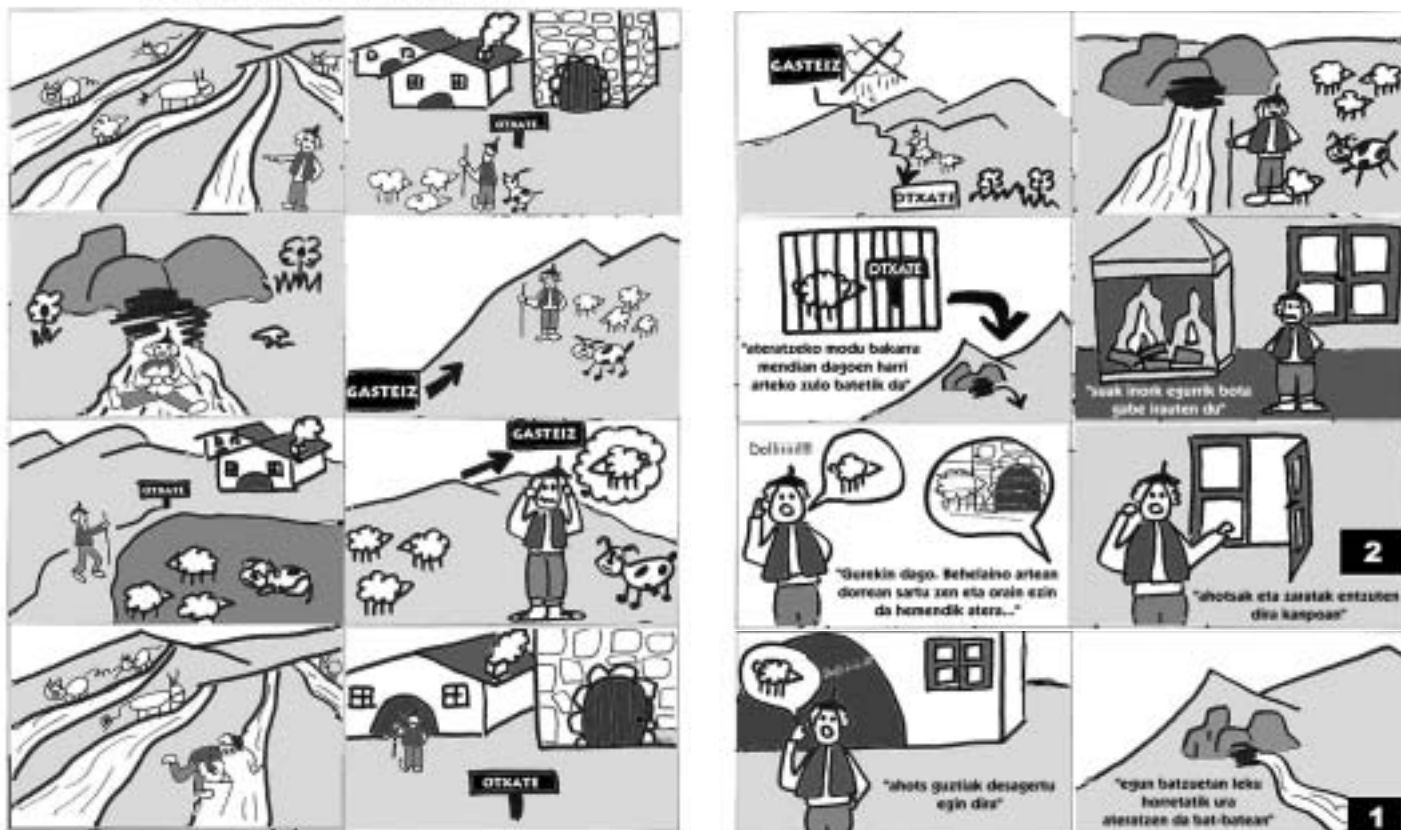
1.

2.

3.

- Izenburuak arbelean idatzi ondoren, azaldu beste ikaskideei zergatik aukeratu dituzuen izenburu horiek.
- Orain, aztertu ondorengo komikia. Binetak nahasian daudenez gero, egoki ordenatu; hau da, komikia zuen logikaren arabera ordenatu, eta horrekin istorio bat sortuko duzue. Hori ipuina irakurri aurretik egin beharko duzue, taldeka.

OTXATEN GAU BAT

- Zuen istorioa osatu eta idatzi ondoren, truka ezazue beste talde batek egindako bertsioarekin. Beste bertsio hori jaso eta gero, Trebiñoko ikasle batek idatzitako ipuina entzun (“Otxaten gau bat”), eta zuen ikaskideek osatutako istorioarekin konparatu. Horretarako, ondorengo galdera hauei erantzun:

- Berdinak al dira ipuinean kontatzen dena eta zuen ikaskideek kontatu dutena?
- Desberdintasunik balego, zeintzuk dira?
- Talde bakoitzak bere bertsioaren azalpena eman. Beste batzuen bertsioetan kontraesanak ikusiz gero, esan zein diren.

- Bukatu ondoren, egindakoa elkarri kontatu, eta, zalantzarik egonez gero, guztion artean hitz egin.
 - Entzun duzuen ipuina aztertzeko, denbora-tartetxo bat hartuko dugu. Orduan, bi lantxo egitea proposatu nahi dizuegu, ipuinaren transkripzioaren gainean:
1. Alde batetik, “Lokailuak” zutabearen dituzun formak testuan txertatu, eta zein funtzio betetzen duten adierazi.
 2. Beste alde batetik, adierazi azpimarratutako formek zeri egiten dioten erreferentzia. Adibidez: ‘han’ formak zein lekuri egiten dio erreferentzia: mendiari, etxeari...?

“Otxaten gau bat” ipuina

Unai artzaina zen, eta egunero ibiltzen zen **bere** artaldearekin belar bila Gasteizko mendietan zehar. Urte hura oso lehorra izan zen, _____, eta udazkeneko egun batean **urru-nago** joatea erabaki zuen, ardiek belar goxoa bazka zezaten.

Otxate aldera abiatu zen artaldearekin, _____ etxera itzultzeko unea iritsi zenean konturatu zen bere arkumerik kuttunena ez zegoela. Arkume haren ama erditzean hil zen, eta ordutik semetzat hartu zuen Unaik eta asko maite zuen. _____, ezin zuen arkumerik (Dolli) gabe alde egin; _____, Otxatetik hurbil zegoen, eta, ziotenez, herri hartan gauza arraroak gertatzen ziren.

Azken hori zela-eta, beldurrak jota, Dolli leku misteriotsu hartan ez uztea pentsatu zuen; _____, beharrezkoa izanez gero, **han** pasako zuen gaua. Orduan, Pintxe bere txakurraren laguntzaz, artaldea elkartu zuen, eta Otxaterantz jo zuen. Iluntzen ari zen, eta hotz egiten zuen; bat-batean, tximinia bateko kea ikustean alaitu egin zen, eta presaka, artaldea Pintxen zaintzapean utzita, etxe hartara joan zen. Ondoran dorre handi bat zegoen. Etxean sartzean zeraz konturatu zen: suak, besterik gabe, _____, inork egurra bota gabe, irauten zuela,

LOTURAK

gainera
dena den
baina
berriz
are gehiago
ordea
beraz
horregatik
hots
gainera
bestela
bestalde
beraz
hala ere

inoiz itzali gabe; _____, denbora osoan sugar handia mantentzen zuen.

_____, kanpoan ahotsak entzuten ziren. _____, Pintxek lasai egiten zuen lo, ez baitzen zaunkarik entzuten, _____, ez zegoen kezkatzeko arrazoirik. _____, beldurrez eta kostata, kanpoan zegoen edonori ea Dolli ikusi zuen galdetu beharko ziola pentsatu zuen. _____, atea ireki zuen. Kanpoan ez zen ezer ikusten, ilun eta lainotsu baitzegoen; ahotsak eta zaratak, _____, **hantxe bertan** zeudela ematen zuen. Ez zen esaten zutena ulertzen; baina Unaik oihuka galdetu zuen ea norbaitek arkume bat ikusi zuen. Bat-batean, ahots guztiak desagertu egin ziren, ez zuen erantzunik jaso; orduan, berriro egin zuen galdera bera, ozenkiago oihukatuz, eta orain bai, ahots garbi batek baietz esan zion, arkumea beraiekin zegoela, **beraien** herrira joan zela eta, behe-laino artean dorrean sartu zenez, orain ezin zela atera. Ateratzeko modu bakarra mendian zegoen harri arteko zulo batetik zela esan zioten Unairi. Egun bat-zuetan **leku hartatik** bat-batean ura ateratzen zela ere esan zioten.

Hori entzutean, kontu hark urarekin zerikusia zuela ohartuta, erreka baten bila joan zen. Ibili eta ibili, erreka betetako leku bat aurkitu zuen. Erreka haien guztien barruan eta ertzetan, batean izan ezik, animalia asko zeudela konturatu zen. **Une hartan**, erreka hura kanpora joango zela pentsatu zuen, _____ beste erreketan zeuden animaliek Otxateko lurretatik hanka egingo baitzuten. Dolli animalia haien artean ikusi, besoetan hartu, eta animaliarik gabeko erreka eraman zuen, ezertan pentsatu gabe. Ura, oharkabean, harrotu egin zen, eta biak eroan zituen errekan zehar. Unairen ustez uretan denbora luzea eman ostean, azkenean, ur-jauzi batean egongo balira bezala, mendian agertu ziren, aipatutako zuloaren ondoan. Zelako ustekabea hartu zuen Unaik Pintxe eta artaldea **hantxe, euren** zain, ikusi zituenean! Denak pozik, korrika alde egin zuten.

Unaik, azkenean, zoriontsu, Otxate-ren misterioa aurkitu zuen; baina ez da inoiz, nahiz eta betiko larretan belarrik ez egon, Otxate aldera itzuliko.

Horrela bada, ez bada, sar nadila kalabazan, eta irten nadila Otxateko errekan.

.....

Elena Ortiz de Urbina

FUNTZIOAK

- Bi ideia kontrajartzea.
- Ideia bat beste bati gehitzea.
- Ideia bat beste baten ondorioz gertatzen dela esatea.
- Arrazoi bat azaltzea.
- Azalpenak eman edo adibideak jartzea.
-

2

- Otxaten gertatutako zerbaiten inguruko ipuina idatziko duzu. Ezertan hasi aurretik, taldeka, izenburuak pentsatu, ados? Gero, izenburu guztiak arbelean idatzi.

Handwritten area with horizontal dotted lines for writing.

- Gogoratzen al dituzue ipuinak hasteko eta bukatzeko formulak? Ea denon artean formula horien zerrenda osatzen duzuen!
- Idazten hasi aurretik izenburu bat aukeratu, gehien gustatzen zaizuna. Taldeka, ipuinean gerta daitezkeen gorabeherak zerrendatu: pertsonaiak nortzuk izan daitezkeen (aukera bat baino gehiago egon daiteke), zein leku agertzen diren, gertakizunak, hasiera eta bukaera...

Pertsonaiak:

Hasiera:

Lekuak:

Bukaera:

Gertaerak:

.....

- Jarraian, nor bere ipuina idatziko du. Izenburua badaukazue, hainbat ideia ere pentsatu dituzue, hasteko eta bukatzeko formulak zerrendatu dituzue... Hala bada! Ekin lanari!

Hori bai, ideia horiek gustatzen ez bazaizkizu, edo hasierako formula berri bat bururatzen bazaizu, edo bukatzeko formula aldatu nahi baduzu... zure esku dago! Izenburua ere alda dezakezu, nahi izanez gero! Zuk zeuk ikusi!

Handwritten area with horizontal dotted lines for writing.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ipuinak irakurri taldeka, eta bakoitzari puntuazio bat eman.
- Zein izan da politena? Eta harrigarriena? Eta hobeto ulertu duzuen? Zeinek jaso ditu punturik gehien?

ATAZA: GOAZEN OTXATERA!

Ikastunitate honi bukaera emateko, zuen artean proposamenak egiten arituko zarete.

- Otxate gora, Otxate behera ibili gara luze, baina ba al dakizue nola iritsi Otxatera? Ea, bada, testu honetan nondik norakoa irakurri eta mapan markatu.

OTXATE

Otxate Arabako herri txiki bat da. Trebiñon dago, eta gaur egun ez da inor bizi bertan.

Hara joateko, lehendabizi, Gasteizeraino joan behar duzue. Gasteizko Adurtza auzotik atera, eta Gasteizko mendaterantz abiatu.

Atera bezain laster (errotonda pasa ondoren), Aretxabaleta herrian sartuko zarete, ondo-ondoan baitago.

Aretxabaletatik atera, eta Gardelegi herrian sartuko zarete. Bertan dago zabortegia, eta, segur aski, hainbat zikinkeria ikusiko duzue bazter guztietan.

Aurrerago, Gasteizko mendatea dago. Bihurgune ugari dago bertan, baina, lasai ibiliz gero, ez duzue arazorik izango. Mendate erdian, gutxi gorabehera, Trebiñon sartuko zarete.

Jaisterakoan, lehenengo bidegurutze bat ikusiko duzue, ezkerretara doana, Donebikendira. Otxate ez dago handik urruti, baina hobe duzue hurrengo bidegurutzea hartzea.

Pixka bat aurrerago joanda, beste bidegurutze bat topatuko duzue, hau ere ezkerretara sartzen dena. Hori da hartu behar duzuen, Imirurira doana.

Imirurin errepidea bukatu egiten da. Handik Otxatera oinez abiatu behar duzue, baina ez pentsa asko ibili beharko duzuenik, hantxe bertan dago eta.

- Elkarriketa bat entzungo duzue (“Otxateko mamuak”), eta ondorengo galdera hauetara erantzun denon artean:

- Zeinekini zatoz bat: joan nahi duenarekin, ala joan nahi ez duenarekin? Zergatik?
- Datu berriren bat lortu duzu elkarriketa hau entzutean? Zein?
- Otxatera egunez joanez gero, ez zaizula ezer gertatuko uste duzue?

- Orain, *proposamen-fitxa* bana hartu (3. eranskina), eta, egokitutakoa irakurri ondoren, dena delako proposamena gauzatzea proposatu ikasgelako kideren bati. Bukatu ondoren, ondoko galdera hauei erantzun, proposamena egiterakoan zer gertatu den jakiteko.

1. Konbentzitu al duzu baten bat? Zein? Nola?
2. Zein izan dira ezetz esateko arrazoiak?
3. Zure ustez, zein izan da eman dizuten arrazoirik logikoena edo sinesgarriena?
4. Eta arrazoirik sinesgaitzena?
5. Zein izan da arrazoirik barregarriena?
6. Zuri beste batek proposamen hori luzatuz gero, zer esango zenuke?

- Zerrendatu ondoren eskatzen zaizkizun esakune edo lokailuak (ezezkoa adierazteko, proposamenak egiteko eta ideiak kontrajartzeko):

<p>Kontrajartzeko erabiltzen diren lokailuak</p> <p>(kasu honetan konbentzitzeko erabiltzen direnak):</p> <p>- adibidez: <i>baina</i></p>	<p>Proposamenak egiteko esakuneak</p> <p>- adibidez: <i>zergatik ez gara Otxatera joaten?</i></p>
<p>Ezezko borobila emateko esakuneak</p> <p>- adibidez: <i>ni ez noa</i></p>	

- Bukatu al duzue? Orain, berriro entzun elkarrizketa, eta esan idatzi dituzuenen artean zein agertzen diren solasaldi horretan.
- Entzun dugun elkarrizketan izenordain mugagabeak azaldu zaizkigu hainbatetan. Ea gai zareten hurrengo izenordain mugagabe hauek kokatzeko elkarrizketaren transkripzio honetan dauden hutsuneetan!

ezer
 inori
 zerbait

norbait
 ezer
 inori

ezer
 zerbait
 noizbait

Otxateko mamuak

- Aizu, Asier, zergatik ez gara joaten Otxatera asteburu honetan?
- Otxatera asteburu honetan? Baina, badakizu zer dagoen han?
- Baina, ez dakit, plan desberdin bat izan daiteke, esperientzia berri bat...
- Baina, Otxatera esaten ari zara, e!; mamuak dauden herri horretara, e!; ejertzitoak hainbeste arazo izan dituen herri horretara, e!...
- Zu eta zure mamuak!
- Hor... frogak badaude, grabazioak badaude eta gauza asko ikusi ditu jendeak, eta hor badakigu __ (1) __ badagoela. Ni, badaezpada, ni horra ez noa. Egunez, agian ausartuko naiz, baina... egunez ez delako __ (2) __ gertatuko, baina gauez ni ez noa, inola ere ez!
- Baina, begira, nik ezagutzen dut jendea han egon dena, eta __ (3) __ ez zaio __ (4) __ gertatu.
- Oraingo! Oraindik __ (5) __ ez zaio __ (6) __ gertatu, baina, hor mamuak baldin badaude, __ (7) __ __ (8) __ gertatuko da, disgustu handiren bat izango dugu, eta... eta ez, ez! Ni ez noa! Ezta pentsatu ere!
- Ba, orduan, beste __ (9) __ bilatu beharko dut, baina, dena dela, egunez etorriko zinateke?
- Bai, bai, bai. Egunez joango naiz, eta gauean zuek bakar-bakarrik gelditu.
- Ondo da.

- Orain, irakasleak hitz bat emango dizu. Hitz hori erabiliz, egizu esaldi bana hurrengo izenordain bakoitzarekin. Gero, moztu, horman jarri, eta zure ikaskideek egindako esaldiak irakurri. Denon artean zuzendu.

Zerbait:

Norbait:

Ezer:

Inor:

Noizbait:

- Bukatzeko, binaka, izenordain mugagabe horiek erabiliz, gai honi buruzko galdera pare bat prestatu, eta gelako beste bikote bati egin. Denon artean hitz egin emandako erantzunen gainean.

ATAZA: OUIJA

- Lehenengo eta behin, begiratu argazki honi. Zer agertzen da hor?

- Beste X espediente bat ikusiko dugu jarraian. Ikusi aurretik, ordea, lantxo bat egin beharko duzue. Bideo honetan, ouija delakoari buruzko azalpen batzuk emango dizkigute. Taldea jarrita, gai honi buruz dakizuen idatziko duzue papertxo honetan. Ondean, zuen ustez, bideoan esango diren ideiak jarriko dituzue (zuek zer uste duzue esango dutela?).

- Hona hemen puntu batzuk:

	ZER DAKIZUE GAIARI BURUZ?	ZER USTE DUZUE ESANGO DUTELA BIDEOAN?	ZER ESAN DUTE BIDEOAN? (ikus ondoren betetzeko)
Zer da "ouija"?			
Nolakoa da?			
Zertarako erabiltzen da?			
Nortzuk erabiltzen dute?			
Arriskurik ba al dauka? Zein?			
Erabiltzeak sortzen al du ondoriorik?			
.....			

- Orain bideoa ikusiko dugu.

Zer, gauza asko asmatu al duzue? Lagundu al dizue aurretik lan hori egiteak? Zenbat ideia berri agertu dira bideoan?

- Esan ea ouijarekin esperientziaren bat izan duzuen. Zein iritzi duzu bideoan entzundakoez?

- IKASITAKOA

- Ikastunitate honetan, hipotesiak egiteko honako esakune hauek ikasi ditut:

.....

.....

.....

.....

- Iritziak emateko esakune berri hauek ezagutu eta erabili ditut:

.....

.....

.....

.....

- Ziurtasun-maila desberdinak daudela ikasi dut. Azalpena hitz gutxitan:

.....

.....

.....

.....

- Estrategien inguruan, honako gauza hauetaz konturatu naiz:

- testu bat ulertzeko garrantzitsua da.....

- zerbait idazteko garrantzitsua da

- mintzalditxoa prestatzeko garrantzitsua da.....

- ZAILTASUNAK

- Honako zailtasun hauek izan ditut, atazak egiteko:

1. Hipotesiak egin eta iritziak ematerako orduan:

.....

2. Proposamenak egiteko orduan:

.....

3. Ipuina idazteko orduan:

.....

4. Argudiatzeko orduan:

.....

- IKASGELATIK AT

(esan bai ala ez)

- Lagunei proposamen bat egin diet.
- Lagunei, etxekoei edota lanekoei klasean ikusitako bideoez hitz egin, eta bertan entzundako pasadizoak kontatu dizkiet.
- Lagunekin, lankideekin edota etxekoekin gaiari buruz hitz egiten aritu naiz, iritziak trukatu.

- HEMENDIK AURRERA:

Honako hauek hobetu behar ditut:

1. _____

2. _____

3. _____

I. eranskina

Argudio-fitxak

ARGUDIO-FITXAK (1. taldea)

<p>Onartu behar dugu airean, benetan, egon badaudela ahots ezezagunak, frogatuta geratu baita grabazioen bitartez.</p> <p>Nola azaldu ahots horien jatorria? Pakete kuantikoaren ideia erantzun bat izan daiteke.</p>	<p>Premonizioarena oso garrantzitsua da. Ezin dira ahaztu erreportajearen bertan ematen diren adibideak: Abraham, Moises</p>	<p>Beste kasu garrantzitsu bat Nostradamusena izan daiteke, bere liburuetan etorkizunean gertatu behar zena idatzi baitzuen eta baita askotan asmatu ere.</p>
<p>Edozein tokitan dago zerbait harri-garria gertatu den etxeren bat, edo mendiren bat, edo herriren bat. Herri guztietan kontaktzen dute, leku horietara joanez gero, ahotsak entzun eta gauza izugarriak ikus ditzakezula.</p> <p>Ez al da izango bertan zerbait bortitza-edo gertatu eta pakete kuantikoa oraindik ez delako heriotzaz jabetu? Zergatik ez?</p>	<p>Gauza bat da hipotesiak egitea eta horiek sinestea, eta beste bat hipotesi horiek frogatzea. Fonogramaren froga horrekin begi-bistan geratzen da berbera dela, zalantzarik gabe, bizitzan dugun ahotsa eta pakete kuantikoak —edo arimak (nahi bezala)— sortzen duena.</p>	<p>Hilzorian egon, eta, azkenean, guztiz sendotu den jendeak ere askotan kontaktu izan du hil ala biziko uneren batean gorputzetik kanpo atera direla eta dena goitik ikusi. Hori bat dator beste kontu honekin: heriotzaren momentuan indar berezia askatzen dugun horrekin, hain zuzen ere; nahiz eta kasu horietan, azkenean, gorputzean sartzea lortu.</p>

ARGUDIO-FITXAK (2. taldea)

<p>Grabazioetako ahotsak momentu horretan baten bat sortzen ari den soinu-multzoa izan daitezke, airean dauden korranteetatik kasetera ailegatu direnak.</p>	<p>Pakete kuantikoaren kontu guztia ezin da frogatu, hipotesi-multzo bat baino ez da. Parapsikologoek-eta asmatutako beste kontu bat da, inongo zentzu zientifikorik ez duena.</p>	<p>Heriotzaren osteko kontu guztiak erlijioekin zerikusi zuzena dute. Badaude beste teoria batzuk, ordea, heriotzaren ostean ezer ez dagoela esaten dutenak. Agian, horiek dira zuzenenak, ez baita ezer dagoenik frogatu.</p>
<p>Erljioarekin lotuta aipatzen diren adibideak ez dira baliagarriak, Jaungoikoaren ahotsa entzutearen kontua haien ideiak defendatzearekin lotuta baitzegoen. Auskalo, gainera, benetan gertatutakoak edo jendeak asmatutakoak diren!</p>	<p>Egia da askotan entzun izan dela borroka bortitz edo hilketaren bat egon den lekuan ahotsak entzun eta mamuak ikus daitezkeela. Baina ez al da izango munduan zehar zabalduko kondairaren bat? Horrelako kontuak kultura guztietan zabaldu daude. Interesgarria izango litzateke oporretan horrelako leku batera joatea...</p>	<p>Gure pakete kuantikoa osatzen duten partikulak etorkizunera bidaltzearena guztiz sinestezina da. Premonizioaren kontu horiek kasualitateari zor zaizkio. Nostradamusen kasua aipatzen da beti, baina berak idatzitakoari milaka interpretazio egiten ahal zaizkio, zuk nahi duzuna atera arte.</p>

II. eranskina

GERTAERA-FITXAK (a)

	Oso psikofonia kuriosoa utzi digu Carlos Gilek
	Mikroa harri batean jarri, eta magnetofonia martxan jarri
	Maiderek artxibo horretatik bateren bat eskatu
	Egun batean Zugarramurdira joan, ingurua psikofoniak grabatzeko aproposa zelako
	Carlosek gehienak oso beldurgarriak direla esan, eta normalenatariko bat utziko diola
	Minutu batzuetan zain geratu
	Honen bitartez izpirituek ere irainak botatzen dakitela ikusi
	Carlosek psikofonia-artxibo bat osatu

GERTAERA-FITXAK (b)

Kontuan hartu honen aurretik beste zati bat dagoela. Aurreko zati hori modu honetan bukatzen da: “Carlosek mikrofonoa jarri zuen harri gainean, eta magnetofonia martxan jarri zuen. Gero minutu batzuk zain geratu zen”

	Sei bat minutu pasa, eta zinta geratu
	Carlosek uste du izpirituak “puta” esaten duela
	Bikotea maiteminduta zegoen, eskutik ebatuta zihoazen biak. Elkarri musu eman.
	Grabazioan zerbait arraroa sumatu
	Antza, iraina bikote hartako neskari zuzenduta zegoen, izpirituak bazekielako ez zela fidela
	Bat-batean bikote bat agertu, paseoan
	Etxera bueltatu, eta zinta entzun
	Bitartean, magnetofoniak grabatzen jarraitu

III. eranskina

PROPOSAMEN-FITXAK

1. Espiritismo saio batean parte hartu nahi duzu. Proposatu baten bati.	2. Psikofoniak grabatzera joan nahi duzu Zugarramurdira. Proposatu baten bati.
3. Altzariak mugitzen diren etxe batean gaua pasatu nahi duzu. Proposatu baten bati.	4. Hilerrira joan nahi duzu infragorriekin argazkiak ateratzera. Proposatu baten bati.
5. Psikofoniak grabatu nahi dituzu hilerrian, gauetz. Proposatu baten bati.	6. Zure etxean altzariak mugitzen dira. Saldu egin nahi duzu. Proposatu baten bati.
7. Gasteizko Ogasun Sailaren egoitzan dagoen mamua ikusi nahi duzu. Bertan gaua pasatzea proposatu baten bati.	8. Mamuak bizi diren etxe bat erosi nahi duzu, hotel bat jartzeko. Lagun bat behar duzu. Proposatu.

HADE

Helduen Alfabetatze eta Berreuskalduntzerako Erakundea

Erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

